Prava akcionara tj. osnivača spoljnotrgovinskog akcionarskog društva su: - PRAVO UPRAVLJANJA je jedna od osnovnih prava akcionara koje je utvrđeno Zakonom o preduzećima. Pravo upravljanja se odnosi na sve članove spoljnotrgovinskog akcionarskog društva. Ugovorom o osnivanju spoljnotrgoivskog akcionarskog preduzeća upravljanje može da bude povereno jednom članu društva, većem broju članova, kao i nekom posebnom organu. Prema našem Zakonu o preduzećima predviđeno je da akcionarsko društvo koje se osniva bez upućivanja javnog poziva za upis i uplatu akcije ima sledeće organe: skupštinu spoljnotrgovinskog akcionarskog društva i direktno a u slučajevima prpisanim Zakonom o preduzećima i upravni i nadzorni odbor. Organ spoljnotrgoviskog akcionarskog društva koje se osniva sa upućivanjem javnog poziva za upis i uplatu akcije su skupština, upravni odbor, direktor, a u slučajevima propisanim Zakonom o preduzećima i nadzorni odbor. Ako je upravljanje povereno jednom broju članova ili svim članovima spoljnotrgovinskog akcionarskog društva, pitanje značajnih poslova u društvu potrebno je normativno urediti statutom spoljnotrgovinskog akcionarskog društva.

PRAVO AKCIONARA DA KONTROLIšU RAD DRUšTVA – Nadzorni odbor najčešće obavlja kontrolnu ulogu u spoljnotrgovinskom akcionarskom društvu.

PRAVO AKCIONARA DA UCESTVUJE U DOBITI SPOLJNOTRGOVINSKOG DRUšTVA – Dobit se deli srazmerno udelima u društvu, tako da se svakom članu spojnotrgovinskog akcionarskog društva po osnovu vlasništva u društvu i posedovanja akcija isplaćuje određeni deo dobiti u vidu dividende. To važi i za snošenje gubitaka. Kriterijum kod raspodele dobiti nije jednak, a srazmerno udelu u tom društvu može se obaviti na više načina. Svakom članu se iz dobiti obračunava određeni postotak na vrednost uloga, a ostali deo se može deliti na podjednake delove.

PRAVO AKCIONARA DA SLOBODNO RASPOLAžU SA AKCIJAMA - akcionar može slobodno da otuđi svoje akcije, da ih proda na tržištu hartija od vrednosti i da novi vlasnik ima sva prava iz istih hartija od vrednosti.

PRAVO DOZVOLJENOG ISTUPANJA AKCIONARA IZ DRUšTVA – ugovorom o osnivanju bi trebalo urediti uslove i postupak dobrovoljnog istupanja pojedinog člana spoljnotrgovinskog akcionarskog društva kao i pitanje udela u istom, način isplate, obeštećenja člana tog društva.

POSLOVNI ODNOSI CLANOVA DRUšTVA (AKCIONARA) SA SPOLJNOTGOVINSKIM AKCIONARSKIM DRUšTVOM – akcionari mogu ulaziti u obligsacione odnose sa ovim društvom i sva međusobna pitanja između akcionara i spoljnotrgovinskog akcionarskog društva se regulišu posebnim ugovorom.

INFORMISANJE AKCIOANARA – svaki akcionar posebno kad ne učestvuje u upravljanju ima pravo da bude informisan o poslovanju spoljnotrgovinskog akcionarskog društva.

OBAVEZE AKCIONARA u spoljnotrgoviskom društvu su: OBAVEZA UPISA I UPLATE AKCIJA – prema Zakonu o preduzećima akcionari su obavezni ne samo da se upišu već i da uplate akcije kao i sporedna davanja. U slučaju neuplate posledice mogu biti vrlo rigorozne pa čak i da se smatra da spoljnotrgovinsko akcionarsko društvo nije osnovano. Kada akcionar uplati akcije kod banke, ona mu izdaje potvrdu da je uplata izvršena i da uplaćenim sredstvima društvo može slobodno raspolagati.

OBAVEZA NA DODATNA NOVCANA DAVANJA – ovo se posebno odnosi sticanje akcija koje daju i dodatna prava kao što su prioritetne akcije koje u odnosu na imaoca obične akcije ima pravo prvenstva naplate.i dividende, naplate u postupku stečaja izdavaoca akcija i dr. Prioritetna akcija može biti komulativna, participativna i zamenljiva.

OBAVEZA AKCIONARA DA SAVESNO POSTUPA I NE NANOSI STETU SPOLJNOTRGOVISNKOM DRUSTVU - svaki akcionar je dužan da savesno i pošteno nastupa i da ne nanosi štete akcionarskom društvu. Između članova društva mora da postoji puno poverenje.

24. PRESTANAK SPOLJNOTRGOVINSKOG AKCIONARSKOG DRUŠTVA

Prema Zakonu o preduzećima, spoljnotrgovisko akcioanrsko društvo može da prestane likvidacijom i stečajem. Može da bude redovan i skraćen postupak likvidacije. U redovnom postupku likvidacije spoljnotrgovisko akcionarsko društvo prestaje u sledećim slučajevima: kada mu je izrečena mera zabrane obavljanja delatnosti, jer ne ispunjava uslove za obavljanje te delatnosti, a u roku određenom u izrečenoj meri ne ispuni te uslove tj. ne promeni delatnost, ako se broj članova ili akcionara spoljnotgovinskog akcionarskog društva bez javnog upisa akcija svede na jedan, a ne prijavi se nijedan novi član ili akcionar u sudu koji vodi registar u roku od šest meseci, Kada se utvrdi ništavost upisa u sudski registar, pravosnažnom odlukom suda, ako prestanu da postoje prirodni i drugi uslovi za obavljaje delatnosti, istekom vremena na koje je osnovano, odlukom skupštine tj. članova. U prva tri slučaja likvidaciju sprovodi sud, a u preostala tri odluku o prestanku spoljnotrgovinskog akcionarskog društva donosi akcionarska skupština. Svaki akcionar koji predstavlja najmanje desetinu osnovnog kapitala spoljnotrgovinskog akcionarskog društva, može podneti sudu predlog za prestanak tog društva likvidacijom. Odlukom skupštine o prestanku spoljnotrgovinskog akcioanrskog društva likvidacijom imenuje se jedan likvidator ili više njih. Trideset dana od dana dojavljivanja odluke o prestanku tog društva, svi poverioci i akcionari sa akcijama na donosioca treba da prijave svoja potraživanja. Likvidator ima ovlašćenja stečajnog upravnika i on sastavlja početni likvidacioni bilans stanja na početku i kraju likvidacije, završne računovodstvene likvidacione iskaze. Likvidator posle izmirenja poverilaca priprema izveštaj o toku postupka likvidacije i predlog odluke o podeli imovine . Zatim skupština spoljnotrgovinskog akcionarskog društva odlučuje o prihvatanju izveštaja likvidatora i o predlogu odluke o podeli imovine. Po našem Zakonu o preduzećima predlog likvidatora je usvojen i bez sastajanja skupštine. Kada se izmire poverioci spoljnotrgovinskog akcioanrskog društva preostala imovina tog društva se deli između akcionara srazmerno nominalnoj vrednosti akcija. Posle izvršene podele imovine likvidator podnosi zahtev sudu za brisanje spoljnotrgovinskog društva iz registra i prilaže izveštaj o toku postupka likvidacije kao i izjavu da je imovina podeljena u skladu sa odlukom o podeli.

Spoljnotrgovinsko akcionarsko društvo može prestati po skraćenom postupku likvidacije kada posle donošenja odluke o prestanku spoljnotrgovinskog društva svi akcionari daju na sudu overene izjave o izmirenim obavezama spoljnotrgovinskog društva prema poveriocima. Akcionari poverioci ili lica koja imaju pravo interes mogu pokrenuti postupak pred sudom protiv odluke o prestanku spoljnotrgovinskog društva u roku od 15 dana. Ako sud utvrdi da su akcionari i poverioci bili oštećeni odlukom spoljnotrgoviskog akcioanrskog društva po skraćenom postupku sud će je poništiti. Sud tada može sprovesti postupak likvidacije ili imenovati likvidatora.

Spoljnotrgovinsko akcioanrsko društvo može da prestane i stečajem kad spoljnotrgovinsko akcioanrsko društvo nije organizovano u skladu sa Zakonom o preduzeću, ako ne obavlja delatnost duže od 2 godine neprekidno, ako se osnovni kapital takvog društva smanji ispod minimalnog iznosa kapitala po Zakonu o preduzećima.

Spoljnotrgovinsko drustvo sa ogranicenom odgovornoscu

Ovo drustvo ima elemente i spoljnotrgovinskog drustva lica i spoljnotrgovinskog drustva kapitala, mada je pre svega drustvo kapitala.Tako se u Zakonu o preduzecima ovo drustvo definise kao drustvo koje radi obavljanja odredjene delatnosti osnivaju pravna ili fizicka lica, koja ne odgovaraju za obaveze drustva a snose rizik poslovanja drustva do visine svog uloga, ciji ulozi cine osnovni kapital drustva.U spoljnotrgovinskom drustvu sa ogranicenom odgovornoscu svaki clan stice udeo u drustvu srazmerno vrednosi uloga, tako da svaki clan ovog drustva moze imati samo jeden ulog i jedan udeo,a jedan udeo moze imati vise glasova.Ovakvi udeli ne mogu biti izrazeni u akcijama.Spoljnotrgovinsko drustvo sa ogranicenom odgovornoscu je nastalo kao hobrid tj. izmedju dva razlicita koncepta spoljnotrgovinskog drustva lica i spoljnotrgovinskog

drustva kapitala, gde je za prvi oblik drustva karakteristican personalno tip, a za drugi je bitan kapital koji je ulozen u spoljnotrgovinsko drustvo.Osobine ovog drustva su:1) to je pravno lice-poznato u nasem pravu i istaknuto u

Zakonu o preduzecima, 2) to je pre svega spoljnotrgovinsko drustvo kapitala iako ima odredjenih komponenti i primesa spoljnotrgovinskog drustva lica. Razlika izmedju spoljnotrgovinskog akcionarskog

drustva i ovog se manifestuje u pogledu kontrole ulaska u spoljnotrgovinsko drustvo i izlaska clanova iz spoljnotrgovinskog drustva.Udeo u nekom spoljnotrgovinskom drustvu sa ogranicenom odgovornoscu u praksi se najcesce izrazava u postotku ili razlomku. Moguce je predvideti da clanovi imaju udele prema ulozima koji su uneli u ovo drustvo. Dakle udeli se odredjuju u odredjenom odnosu prema celini, ali da svi udeli svih clanova cine 100% .3) clanovi spoljnotrgovinskog drustva sa ogranicenom odgovornoscu ne odgovaraju za obaveze drustva.Obaveza clana je da uplati ulog da bi stekao udeo u spoljnotrgovinskom drustvu i time je njegova obaveza prema spoljnotrgovinskom drustvu ispunjena.Clan ucestvuje u podeli dobiti koje drustvo ostvari. 4) spoljnotrgovinsko drustvo sa ogranicenom odgovornoscu se moze pojaviti u nasem pravnom sistemu u svim vlasnickim rezimima. 5) zakon o preduzecima ne postavlja nikakva ogranicenja u pogledu delatnosti ovog drustva. 6) zakon o preduzecima decidirano navodi da ovo drustvo sadrzi oznaku" d.o.o." , prema tome i firma spoljnotrgovinskog drustva sa ogranicenom odgovornoscu mora da sadrzi oznaku da se radi o takvom drustvu, uz dodatak oznake" s.d.o.o".Zakon o preduzecima predvidja da pri osnivanju ovog drustva, novcani osnivacki deo osnovnog kapitala drustva ne moze biti manji od 5000 SAD $ u dinarskoj protivvrednosti, po kursu na dan naplate.Osnovni kapital tj. osnovna glavnica spoljnotrgovinskog drustva sa ogranicenom odgovornoscu

je jedno od osnovnih pitanja koja se moraju predvideti u ugovoru. Ulozi se kod nas mogu uplacivati u delovima. Za povecanje osnovnog kapitala ,s.d.o.o. nije potrebna nikakva saglasnost drzavnih organa ili tela. Ulozi se mogu uplacivati u novcu ali i u stvarima i pravima,cija vrednost mora da bude izrazena u novcu, jer osnovni kapital mora biti izrazen u novcu.

26.Spoljnotrgovinska drustva lica

Za drustva koja nastaju kao spoljnotrgovinska drustva lica tj. drustvo intuitu personae, bitno je koje su to osobe koje takvo spoljnotrgovinsko drustvo cine .Karakteristika spoljnotrgovinskog drustva lica je u tome sto takva drustva cine odredjena lica, a kapital je u takvim drustvima sporedan za odredjivanje njegovih karakteristika.Spoljnotrgovinsko drustvo lica predstavlja odredjenu zajednicu tih lica i osnivaju se iskljucivo na bazi ugovora pa i namaju statut spoljnotrgovinskog drustva.Ne zahteva se ni osnovni kapital spoljnotrgovinskog drustva lica ali postoji stroga kontrola clanova pre ulaska u takvo drustvo i izlaska iz njega.Za ulazak odnosno izlazak iz ovakvog drustva potrebno je da se dobije suglasnost clanova tog drustva.Ista saglasnost se zahteva i kod promene visine udela.Smrt ili poslovna nesposobnost nekog clana spoljnotrgovinskog ortackog drustva, zahteva izjasnjenje svih ostalih clanova o nastavku postojanja spoljnotrgovinskog drustva.Spoljnotrgovinsko drustvo lica u nasem pravu kao i u drugim pravima moze se organizovati kao spoljnotrgovinsko ortacko drustvo i spoljnotrgovinsko komanditno drustvo.U nekim zemljama postoji ovakav organizacioni oblik spoljnotrgovinskog komanditnog drustva na akcije (Italija,Nemacka,Svajcarska,Francuska), a u nekim ne (Austrija,Engleska,Madjarska). Kod spoljnotrgovinskog drustva lica firma mora imati jasno navedeno ime bar jednog clana.Clanovi spoljnotrgovinskog drustva lica upravljaju poslovima tog drustva ali isto tako te poslove mogu poveriti i drugom licu.Znacajno za postojanje ovakvog

drustva je i licna odgovornost clanova spoljnotrgovinskog drustva za njihove obaveze.Odnos clanova u drustvima lica je obligacioni odnos kojima se dodaje i statusno pravo. Zakon o obligacionim odnosima nase zemlje ne regulise pitanja koja se odnose na ugovor o ortakluku clanova spoljnotrgovinskog drustva lica i zbog toga je vrlo znacajan Zakon o preduzecima koji posebno regulise ortacko drustvo.Ugovor o ortakluku je jedini pravni osnov, pa je neophodno dopuniti odredbe o ugovoru o ortakluku i u Zakonu o obligacionim odnosima, jer se taj Zakon primenjuje na nase spoljnotrgovinske i privredne subjekte.

Bitne karakteristike spoljnotrgovinskog drustva lica: 1) osnivaju se iskljucivo putem ugovora clanova sp[oljnotrgovinskog drustva i nemaju statut, 2) ne postoji osnovni kapital spoljnotrgovinskog drustva, 3) postoji kontrola o ulasku i izlasku clanova spoljnotrgovinskog drustva, 4) clanovi spoljnotrgovinskog drustva upravljaju poslovima tog drustva ali to mogu poveriti i nekom drugom, 5) firma mora imati navedeno ime bar jednog clana spoljnotrgovinskog drustva, 6) postoji odgovornost clanova spoljnotrgovinskog drustva za obaveze takvog drustva cime se otklanja ogranicenjeu snosenju rizika poslovanja.